

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Kristin Hollo
Maarjamaa Hariduskolleegium
emajoe@mhk.edu.ee

30.01.2025 nr 2.1-1/24/1268-3126-3

Tähelepanu juhtimine

Andmekaitse Inspeksioon sai pöördumise, mille kohaselt jälgitakse Maarjamaa Hariduskolleegiumis töötajaid valvekaamerate ning salvestisi näidatakse kogu kollektiivile õppevideotena. Kaebusest tuleneb, et videovalvekaamerate kasutamine ei vasta isikuandmete töötlemise nõuetele. Seetõttu juhime Teie tähelepanu töökeskkonnas videovalve kasutamise nõuetele.

Andmekaitse Inspeksiooni selgitused

Isikuandmete kaitse peamised nõuded tulenevad [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest \(EL\) 2016/679](#) (isikuandmete kaitse üldmäärus ehk IKÜM), isikuandmete kaitse seadusest ning vastavatest eriseadustest.

1. Isikuandmete töötlemise alused

Isikuandmeteks on igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta. Tuvastatav füüsiline isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada. Kaamerate abil on isik igal juhul tuvastatav, seega on videovalve puhul tegemist isikuandmete töötlemisega, mille osas tuleb järgida IKÜM-is sätestatud nõudeid.

Isikuandmete vastutav töötleja – asutus, kes on paigaldanud kaamera ja seadnud selle kasutamise eesmärgi(d) ning valinud selleks vajalikud vahendid – on kohustatud tagama IKÜM art-s 6 nimetatud töötlemise seaduslikkuse ja järgima IKÜM art-s 5 kehtestatud isikuandmete töötlemise põhimõtteid. Lisaks põhimõtete täitmisele peab vastutav töötleja olema võimeline ka nende põhimõtete täitmist tõendama.¹

Kaamerate kasutamisel tuleb lähtuda muuhulgas järgnevatest isikuandmete töötlemise põhimõtetest.

a. Seaduslikkus, õiglus ja läbipaistvus (IKÜM art 5 lg 1 punkt a)

Igasugune isikuandmete töötlemine peab olema õiglane ja seaduslik ehk täielikult kooskõlas isikuandmete kaitse nõuetega. Lisaks peab isikuandmete töötlemine olema läbipaistev. Selleks peab kogu isikuandmete töötlemisega seotud teave olema andmesubjektile, antud juhul nii töötajatele kui ka klientidele, lihtsalt kättesaadav, arusaadav ning selgelt sõnastatud.

Esmajoones peaks see teave isikuandmete töötlemisest olema andmesubjektidele nähtav ja kättesaadav videovalve teavitussiltidena. Teavitussiltide puudumisel on andmesubjektidel keeruline teostada oma õigust saada teavet isikuandmete töötlemisest, sest pole teada, kellele

¹ IKÜM art 5 lg 2.

kaamera kuulub ja kelle poole seetõttu pöörduda. Enne videoalasse jõudmist tuleb seega inimesele avaldada

- kes on videovalve korraldaja ja milline on tema kontakt;
- millisel eesmärgil ja õiguslikul alusel videoalvet korraldatakse ning
- kust leiab täpsema info isikuandmete töötlemise kohta.

Andmekaitse Inspektsiooni veebilehel on videovalve sildi loomisel abiks [videovalve sildi genereerija](#), mida saab kasutada andmekaitseõuetele vastava videojälgimise teavitussildi loomiseks.

Teavitussiltidelt peab ilmema, kelle poole andmesubjekt saab pöörduda, kui ta tahab täiendavat infot. Täiendavat infot sisaldavad ja läbipaistvuse põhimõtet aitavad sisustada [andmekaitsetingimused](#). Seda reguleerivad täpsemalt IKÜM art-d 12–14. Andmekaitsetingimused tuleb koostada vastavalt tegelikule andmetöötlemisele.

b. Eesmärgi ja säilitamise piirang. Võimalikult väheste andmete kogumine (IKÜM art 5 lg 1 punktid b, c ja e)

Selleks et hinnata, kas kaamerate kasutamine vastab eesmärgi piirangu ning võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttele, tuleb:

- 1) tuua välja kõik kaamerate kasutamise eesmärgid ja seda hästi konkreetselt;
- 2) hinnata, kas nimetatud eesmärkide täitmisel on kaamerate kasutamine vajalik või on selle täitmiseks muid ja andmesubjekti vähem riivavamaid meetmeid.

Kui kaamera oli paigutatud eesmärgiga kontrollida töötajaid ja nende tegevust, siis juhib inspektsioon tähelepanu sellele, et **kaamerate paigaldamise eesmärgiks ei saa olla töötajate reaalses jälgimine ega tema tegevuse kontrollimine**. Lisaks on oluline tagada töötajatele võimalus kaamera vaateväljast eemal olla, paigutades kaamerad näiteks selliselt, et need ei rikuks töötaja privaatsust puhkeajal ega jälgiks töötaja tegevusi, mis ei ole seotud tööprotsessiga.

Võimalus jälgida töötajaid terve tööpäeva vältel toob kaasa väga suure riive. Töötajal ei ole võimalik teha ühtegi liigutust nii, et tema tegemisi ei oleks võimalik jälgida (v.a sanitaar- ja puhkeruumides). See võib omakorda mõjutada töötaja vaimset heaolu. Seetõttu tuleb kaamerate kasutamisel töökeskkonnas alati hoolikalt kõik aspektid läbi mõelda ja kaaluda, kas isikuandmete töötlemisega tekitatav mõju andmesubjektidele on proportsionaalne taotletavate eesmärkide suhtes. Alati tuleb kaaluda, kus ja millal on videoalvemeetmed tingimata vajalikud ning kas eesmärki ei ole võimalik mõistlikult saavutada töötajaid vähem häirivate meetmetega. **Rõhutame, et rietusruumis, wc-s ja duširuumis ei ole kaamerate kasutamine lubatud.**²

Ühtlasi tuleb aga isikuandmete töötlemise poolt seatud eesmärgi saavutamisel arvestada sellega, et isikuandmeid tuleb koguda nii vähe kui võimalik (minimaalsuse põhimõte). Igaks juhuks andmete kogumine on ebaseaduslik. **Seega tuleb kaamera puhul kaardistada, milliseid andmeid tegelikkuses seatud eesmärgi saavutamiseks vaja on ja kas selleks on vaja just töötajat filmivat kaamerat**. Hinnata tuleb sedagi, et kui kaamera suunda ja vaatevälja on muudetud, kas see täidab enam üldse seatud eesmärki või tuleks antud kaameraga isikuandmete töötlemine lõpetada. Isikuandmete töötlemine tuleb lõpetada ja andmed kustutada või viia isikustamata kujule kohe, kui langeb ära töötlemise õiguslik alus ja/või on täidetud eesmärgid, milleks neid koguti.

Lisaks toome välja, et audiovalve kasutamine töökohal ei ole inspektsiooni hinnangul üldjuhul IKÜM nõuetega kooskõlas ja seega pole lubatud. Ka Euroopa Andmekaitseinspektor on juba 2010. aastal märkinud, et helisalvestiste kasutamine töökohal on keelatud.³ Samuti kinnitatakse seda ka Euroopa Andmekaitseõukogu suunistes, kus on välja toodud, et

² Euroopa Inimõiguste Kohtu 21. juuni 2012. a kohtuotsus kohtuasjas E.S v Rootsi, avaldus nr 5786/08.

³ European Data Protection Supervisor, Video-surveillance Guidelines, 2010, p 6.12.

jälgimisseadmed ei tohiks pakkuda funktsioone, mis ei ole vajalikud (nt helisalvestamine). Seetõttu tuleb ebavajalikud funktsioonid desaktiveerida või võtta kasutusele jälgimisseadmed, millel lisafunktsioonid puuduvad.⁴ Töötajate vestluste audiosalvestamine on väga riivav seetõttu, et salvestatakse töötajate vahelisi vestlusi. Vestlustes võib osaleda palju osapooli ning vestlustes võidakse avaldada ka eraelulist teavet. Audiovalve kasutamist saaksid õigustada üksnes väga erandlikud asjaolud.

Isikuandmete töötlemise aeg peab piirduma rangelt minimaalsega. Selle tagamiseks, et isikuandmeid ei töödeldaks vajalikust kauem, peab vastutav töötaja kindlaks määrama tähtsajad isikuandmete kustutamiseks ning perioodiliseks läbivaatamiseks.⁵ Euroopa Andmekaitseõukogu seisukoha järgi tuleb isikuandmed enamikul juhtudel kustutada – ideaaljuhul automaatselt – mõne päeva pärast. Mida pikem on ettenähtud videosalvestise säilitamisaeg (eriti kui see on pikem kui 72 tundi), seda rohkem tuleb põhjendada eesmärgi õiguspärasust ja säilitamise vajalikkust. Seega olukorras, kus eriseadusest ei tulene 72 tunnist pikemat säilitamistähtaega, tuleb vastutaval töötajal salvestiste pikema säilitamise tähtsaja vajadust selgelt ja arusaadavalt põhjendada.⁶

c. Isikuandmeid töödeldakse viisil, mis tagab isikuandmete asjakohase turvalisuse, sh kaitseb loata või ebaseadusliku töötlemise eest (IKÜM artikkel 5 lg 1 punkt f)

Selleks et oleks võimalik tagantjärele kontrollida, kes, millal ja millist kaamerasalvestist on vaadanud, peab olema loodud logimissüsteem. Inspektsiooni hinnangul on logimine ainuke võimalik viis, mis võimaldab kontrollida seda, et kaamera otsepilti või salvestisi ei oleks vaadatud ebaseaduslikult, sh ilma põhjusest.

2. Õigustatud huvi analüüs

Kui asutusele ei tule eriseadusest kaamerate paigaldamise/kasutamise kohustust, on võimalik kaamerate kasutamisel tugineda üksnes IKÜM artikkel 6 lg 1 punktis f sätestatud alusele – õigustatud huvile. See sätestab, et „isikuandmete töötlemine on seaduslik üksnes juhul, kui see on vajalik vastutava töötaja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral, välja arvatud juhul, kui sellise huvi kaaluvad üles andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mille nimel tuleb kaitsta isikuandmeid“.

Õigustatud huvile tuginemiseks peavad viidatu kohaselt olema korraga täidetud kõik kolm tingimust:

- vastutaval töötajal või andmeid saaval kolmandal isikul või kolmandatel isikutel on andmetöötlemiseks õigustatud huvi;
- isikuandmete töötlemine on vajalik õigustatud huvi teostamiseks;
- vastutava töötaja ja/või kolmanda isiku õigustatud huvid kaaluvad üles kaitstava andmesubjekti huvid, põhiõigused ja -vabadused.

Esiteks tuleb esmalt täpselt välja selgitada, kas ja millised on andmetöötaja enda konkreetsed õigustatud huvid. Ennekõike on oluline, et õigustatud huvi oleks kooskõlas kehtivate õigusaktidega, sõnastatud piisavalt selgelt (st piisavalt konkreetselt) ning reaalne ja hetkel esinev (st mitte spekulatiivne).

Teiseks tuleb analüüsida ja läbi mõelda, millised on võimalikud andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mida võidakse isikuandmete töötlemisega kahjustada.

Kolmandaks tuleb tasakaalustada andmetöötaja õigustatud huvid andmesubjekti huvide ja põhiõigustega. Siinjuures võrreldakse isikuandmete töötlemisest (kogumisest, edastamisest,

⁴ Euroopa Andmekaitseõukogu suunised 3/2019 isikuandmete töötlemise kohta videoseadmetes, 2020, punkt 129.

⁵ IKÜM art 5 lg 1 punkt c ja põhjenduspunkt 39.

⁶ Euroopa Andmekaitseõukogu suunised 3/2019 isikuandmete töötlemise kohta videoseadmetes, lk 28 p 121, leitavad https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_201903_video_devices_et.pdf.

avalikustamisest) andmesubjektile tekkida võivad mõju vastutava töötleja ja/või kolmanda isiku õigustatud huvidega ning hinnatakse, kas ja millises ulatuses vastutava töötleja ja/või kolmanda isiku õigustatud huvi kaalub andmesubjekti huvid üles. Rõhutame, et vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvid ei kaalu automaatselt üles kaitstavate andmesubjektide põhiõiguste ja -vabadustega seotud huve.

Õigustatud huvi analüüsiga peab olema võimalik tutvuda igal andmesubjektil. Kuidas õigustatud huvi täpselt hinnata, oleme selgitanud eraldi [juhendis](#). Juhul kui andmetöötleja jätab õigustatud huvi analüüsi korrektselt tegemata (sh ei arvesta töötaja õigustega), on kaamerate kasutamine keelatud ning tegemist on IKÜM nõuete rikkumisega.

Kokkuvõttes palume teil

- vaadata üle oma kaamerate asukohad ja vaateväljad ning mõelda hoolega läbi kaamera kasutamise vajalikkus ja eesmärk;
- samuti tuleb kaamerate kasutamisel paigaldada teavitussilt (-sildid) ja
- võimaldada andmesubjektidel tutvuda andmekaitsetingimustega.

Täpsemat infot kaamerate kasutamise kohta leiate Andmekaitse Inspektsiooni [kodulehelt](#) ning samuti soovime tutvuda ka vastava [juhendiga](#). Andmekaitsetingimuste jm kohta leiate selgitusi veel [isikuandmete töötleja üldjuhendist](#). Lisaks soovime tutvuda [juhendmaterjaliga isikuandmete töötlemise kohta töösuhetes](#), mis sisaldab põhjalikumaid selgitusi töösuhete raames töötajate isikuandmete töötlemise kohta.

Käesolevale tähelepanu juhtimisele inspektsioon vastust ei oota, kuid selgitame, et inspektsioon võib igal ajal ette teatamata kontrollida⁷ kaamerate kasutamise õiguspärasust ning õigustatud huvi analüüsi ja andmekaitsetingimuste olemasolu, sh ka kaamerate salvestiste vaatamise logisid. Rikkumise korral võib inspektsioon alгатada järelevalvemenetluse.

Lugupidamisega

Mona-Reti Pavlov
jurist
peadirektori volitusel

⁷ Isikuandmete kaitse seaduse § 57 koosmõjus korrakaitse seaduse §-de 50 ja 51 alusel.